

Hautausmaakierros Ylöjärven hautausmaalla

Ylöjärven kirkon historia

[Ylöjärvi](#) kuului vanhastaan seurakunnallisesti Pirkkalaan ja satoja vuosia ylöjärveläiset kävivät Pirkkalan kirkossa, kunnes vuonna 1639 perustettiin Harjun kappeliseurakunta. Tämä lyhensi ylöjärveläisten kirkkomatkaa huomattavasti.

Vuoden 1779 käskykirjeellä Ylöjärvi muodostettiin omaksi saarnahuonekunnaksi. Pitäjänkokouksessa valittiin kirkon paikaksi tasainen kallio, joka on nykyisenkin kirkon perustana. Kirkon ympärille oli myös mahdollista perustaa hautausmaa. Ensimmäinen kirkko valmistui kesällä 1781.

Kirkko seisoi laudoittamattomana ja maalaamattomana vuoteen 1827, jolloin se maalattiin keltaiseksi. Keväällä 1842 aloitettiin kirkon korjaus uusimalla ikkunat. Ne jäivät maalaamatta, sillä 10 heinäkuuta kirkko paloi irtaimistoineen salaman sytyttämänä. Vain viinikellari säilyi.

Kolme vuotta riideltiin uuden kirkon paikasta. Oli neljä vaihtoehtoa uuden kirkon paikaksi. Kaksi Teivaalan Mäkkylän suunnalla, kolmas pitäjän keskipesteessä Liimolassa, ja neljäs palaneen kirkon paikka. Lopputuloksena uusi kirkko päätettiin rakentaa palaneen kirkon paikalle.

Päätettiin elokuussa 1845 pidetyssä pitäjänkokouksessa anoa lupaa saada koota koko maan evankelisluterilaisissa kirkoissa kolehti kirkon rakentamiseksi. Jopa toivottiin, että mainittuun tarkoitukseen saataisiin koota kolehti ei ainoastaan Suomen evankelisluterilaisissa kirkoissa, vaan kolehdin keräys saataisiin ulottaa kaikkiin evankelisluterilaisiin kirkkoihin koko Venäjän valtakunnassa.

Uusi kirkko valmistuu

Rakennustyöt kestivät vuodesta 1848 vuoteen 1849. Elokuussa 1850 kirkko oli kokonaan valmis ja adventtina oli sitten Ylöjärvellä juhlapäivä, kun kirkko vihittiin pyhään tarkoitukseensa. Kahdeksan vuotta olivat ylöjärveläiset käyneet Harjun kappelin kirkossa, joka oli käynyt aivan liian ahtaaksi.

[Uudessa ristikirkossa](#) oli tilaa tuhannelle hengelle. Siihen rakennettiin vuonna 1886 urkuparvi. Uusikin kirkko maalattiin keltaiseksi. Kellotapulissa ei ole oikeata kelloa, se on maalattu. Kirkon suunnittelija ei nimittäin ollut selvillä seurakunnan vauraudesta.

Ylöjärvestä tuli 1899 itsenäinen seurakunta.

Kirkkolain määräyksien mukaan hautausmaan tulee olla aidattu. Vuonna 1781 Ylöjärven ensimmäisen kirkon rakentamisen yhteydessä rakennettiin koko hautausmaan ympärille hirsinen aita, joka maalattiin punaiseksi. [Nykyisen portin](#) kohdalla oli läpikäytävä eli katollinen porttirakennus. Rakennus oli tavallaan asehuone, mutta Ylöjärvellä sitä ei siinä käytössä koskaan tarvittu. Läpikäytävälle jätettiin hevoset ja siitä kannettiin vainajat ruumispaareilla hautaan. Vainajat siunattiin ennen vanhaan suoraan hautaan.

Ylöjärvellä ei ole tietävästi koskaan haudattu kirkon alle.

Hirsiaita purettiin ja nykyinen kiviaita valmistui koko hautausmaan ympärille v 1864. Kivet saatiin Räikän kartanosta. Porttirakennelma siirrettiin nykyisen ruumishuoneen paikalle työkaluvarastoksi. Nykyisessä kiviaidassa olevat hevosrenkaat olivat talokohtaisia ja talolliset itse kiinnittivät renkaat aitaan.

[Aurinkokello](#) on vanha. Sen on tehnyt Alhon isäntä, kotiseutumies Kaarlo Anton Virtanen. Aurinkokellossa on teksti: Aika on lyhyt, aikaon iankaikkinen.

Hautausmaakerros alkaa seurakuntakeskuksen puoleisesta nurkasta ja keskittyy vanhimpiin hautoihin kirkon ympärillä (osasto 4)

[Johanna Juhantytär Sorvajärvi](#) syntyi lampuuti Johan Sipilän tyttärenä Ilmarisen kylässä. Johanna vihittiin Antti Juhonpojan kanssa. Antti oli syntynyt Pirkkalassa vuonna 1832 ja kuoli 22 vuotta ennen Johannaa eli vuonna 1866. Johanna meni v 1868 uusiin naimisiin Justus Heikinpojan kanssa. Siksi hautakivessä olevilla lapsilla on eri patronyymi eli isännimi. Johannan elinaikana ei ollut läntisessä Suomessa viljelijäväestöllä sukunimiä. Ei ollut Johanna eikä miehensä syntynyt Sorvajärvellä, mutta siitä muodostui heidän "sukunimensä" talon nimen mukaan.

[Nimismies Kasimir Liljestrand](#), syntynyt 1826 Turussa, oli perustamassa Ylöjärven kuntaa. Hän oli virkansa puolesta syyttämässä Efraim Martinia. Siitä myöhemmin. Vaimo Eleonora o.s. Grönberg s. Hausjärvellä. Asuivat Mikkolan Hagassa.

Eleonora Gustavan vanhemmat: Kirjanpitäjä [Henric Johan Grönberg](#) ja Ulrica Askolin vihittiin Hausjärvellä, Varunda Såg. Nimismies Liljestrandin appi, talousjohtaja Henric Johan Grönberg s. 1796 kuoli 1868 nälkävuosina. Kulkutaudit! Lavantauti.

Ylöjärvellä oli siihen aikaan noin 2000 asukasta. Vuonna 1868 heistä kuoli 283! Noin 14% asukasmäärästä!

Liljestrandin perhe asui Pietilän Hagassa ja Grönbergin perhe Pietilän Grankullassa (nyk. Krankkula). Liljestrandin edeltäjä nimismies Winter asui myös Hagassa.

Muurin vieressä Teivaalan hautoja, mm [Heikki Teivaala](#).

"Pappien rivi." Porissa v 1809 syntynyt [Ernst Wilhelm Tamlander](#), ensimmäinen itsenäisen kappeliseurakunnan vakituinen kappalainen, 1840-luvun alusta kuolemaansa asti vuoteen 1866. (Harjun kappeli lakkautettiin 1839. Siihen asti Harjulla ja Ylöjärvellä oli ollut yhteinen kappalainen.) Tamlander ol ensimmäinen Ylöjärvelle haudattu pappi. Tamlanderin aikana rakennettiin uusi kirkko ja nykyinen pappila. Hän sai muuttaa Liimolasta uuteen pappilaan v 1860. Hänet tunnettiin ahkerana lukutaidon kohottajana. Järjesti sunnuntaikouluja sitä varten. Innokas maanviljelijä. Poikamies. Testamenttasi omaisuutensa seurakunnan köyhille. Tarina kertoo tuntemattomasta naisesta, joka ajoi hevosvankkureilla Tamlanderin haudalle ja istutti neljä lehtikuusta.

[Jalmari Kahila](#), pitkäaikainen kirkkoherra (1936-1960).

Yrjö Raivio oli Kahilan seuraaja. Kirjoitti Kanadan suomalaisten historian. Haudattu Kauhajoelle.

[Martti Tyrkkö](#) piti 1966 tällä paikalla muistopuheen Tamlanderille, kun tämän kuolemasta oli kulunut 100 vuotta. Tyrkkö toimi Tampereella opettajana, teologina hoiti myös viransijaisuuksia Ylöjärvellä. Ylöjärven historian kirjoittaja.

[Antti Mikkolan 3 pikkulasta](#). Ikä 9 kk – 7 v. Anders Emil, Karl Erland, Johanna.

Antti oli tullut Mäkkylästä Mikkolaan vävyksi.

[Antti Mikkola](#) (s 1834 Mäkkylässä) oli professori JJ Mikkolan (s 1866) isä eli kirjailija Maila Talvion appi.

Maila Winter eli Talvio, Hartolan kirkkoherran tytär, kirjoitti ilkeän romaanin juoposta papista, jonka ihmiset virheellisesti yhdistivät EW Tamlanderiin

[Sjöstedtin suku](#). Ollilan ratsutilan omistajia noin vuodesta 1813, talonpoikainen suku Vesilahdesta. Vanhin Sjöstedt Vesilahden kirkonkirjoissa Gabriel s 1703, Anian rustholli.

Gabrielin pojanpoika Karl ja vaimonsa Eva Lisa Forsman muuttivat Ylöjärvelle noin vuonna 1813. Heidän poikansa Josef Sjöstedt syntyi Vesilahdessa 3.7.1792. 16 lasta vuosina 1818 – 1843. Vaimo Fredrika Wilhelmina kuoli 6 kuukautta kuudennentoista synnytyksen jälkeen.

Josef meni uusiin nimiin itseänsä 30 vuotta nuoremman piikansa Eva Lovisa Rappin kanssa, joka synnytti Josefille vielä 4 lasta. Nuorimmainen syntyi Josefin ollessa 68 vuotias.

Karl Benjamin Sjöstedt = Salvasti, Ollilan isäntänä 1900-luvulla.

Poika Kasper Leponiemen torppari.

Karl Benjamin Salvasti (1854) = Sjöstedt innokas maanviljelijä. Isä rusthollari Karl Josefsson Sjöstedt.

Torpan emäntä, [Karolina Marjana Ritoniemi](#) on päässyt arvostetulle paikalle lähelle kirkkoa.

Riposaaren torpparin vaimo Kaiharin kylästä.

Marjaana oli s 1857 Tyrvällä, kuoli 1914. Hänen miehensä Alfred oli syntynyt Kuusiston kylässä Vahantaniemen torpparin poikana. Jäätyään leskeksi Alfred muutti 1918 Laadun maille mökkiläiseksi ja otti nimen Santala. Alfred Santala kuoli 1925.

[Sankarihaudat](#):

Talvisodassa kaatuneitten hautoja on 18, jatkosodassa 98. Osa vainajista on haudattu yksityisiin hautoihin, osa muihin seurakuntiin. Ylöjärveläisiä kaatui kaiken kaikkiaan 134. Muistomerkin suunnitteli Ilmari Virkkala.

Vapaussodan [valkoisten patsas](#)

Ylöjärveläisiä valkoisia kaatui 14, loput muiden paikkakuntien valkoisia.

Suurin osa kaatui Tampereen valloituksessa.

Prof J.J.Mikkola ja vaimonsa Maila Talvio keräsivät huomattavan summan muistomerkkiä varten. Ilmari Virkkalan suunnittelema.

[Punaisten patsas](#): Ylöjärveläisiä punaisia kaatui 75.

[Arvid H Mörne](#), maanmittari, s Halikossa 1793. Räikän kartanon omistaja kuolemaansa saakka 1866. Häneltä kunta osti Loilan koulun tonttimaan. Hänen kanssaan tehtiin myös vaihtokauppoja hautausmaan laajentamiseksi. Mörnen kuoleman jälkeen leski Serafina Holmström s Lohtajalla muutti Pietilän Mäkelän torpalle. 5 lasta oli syntynyt Harjun seurakunnassa, 6 lasta Ylöjärvellä.

Räätälikisälli [Gustaf Sillman](#) muutti 1847 Pietarista Ylöjärvelle. Synt Akaalla 1820 ja avioitui samana vuonna räätälin tyttären HE Strömgrenin kanssa. Asuivat Loilan mailla. Sillmanin titteliksi tuli myöhemmin kirkonkirjoissa ”distriktsuppsyningsman” eli piiritarkastaja.

Mäkkylän sukuhauta

[Anders Benjamin Mäkkylä](#) suomensi nimensä Antti Penjaami Mäkikyläksi, agronomi, valtion virkatalojen tarkastaja. Rakennutti Pikku-Ahveniston, aloitti kahdeksan tunnin työpäivän ensimmäisenä Ylöjärvellä. Mäkikylä osti kiinteistön, johon perustettiin ensimmäinen Voima Ylöjärvelle. Ammuttiin vapaussodassa v1918.

Vanhemmat rusth. [Johan Benjamin Mäkkylä](#) s 1821, Marjana Axelsdotter s 1835 Vesilahti. Pojat: Karl Benjamin, Johan Benjamin, Anders Benjamin.

Antti Penjaamin kummit mm Johan Niemi, Anders Mikkola.

[Abraham Pietilä](#) toimi kirkon rakennusvaiheessa kirkkoväärtinä eli kirkon isäntänä, valvoi työmaata ja valvoi, että isännät toivat oikean määrän puutavaraa työmaalle (manttaalimukaan).

Abraham Pietilä osti huutokaupassa Ala-Äijälän tilan ja myi sen kohta seurakunnalle. Ala-Äijälän maille rakennettiin Ylöjärven pappila, joka valmistui v 1860.

Edellisen pojanpoika [Kalle Pietilä](#) oli kuuluisa perunaviljelystään, niin myös Kalle nuorempi.

[Otto Sjöstedt](#), herastuomari, Josefi Sjöstedtin poika, Loilan isäntänä 1860-luvulla.

[Tilta eli Mathilda Catharina Niemi](#) s 1831 Mäkkylän rusthollari Karl Karlssonin tyttärenä. Hän oli siis Johan Benjamin Mäkkylän sisko ja myöskin Antti Mikkolan sisko.

Mathilda meni v 1851 naimisiin Niemen rusthollari Karl Freanderin kanssa. Miehen kuoleman jälkeen hän meni uusiin naimisiin Johanin kanssa v 1857. Johan syntyi rusthollarin poikana Teiskon Koverolla v 1830. Johan eli Juho Niemi kuului Efraim Martinin ja Antti Mikkolan lisäksi niihin, jotka siihen aikaan kuuluivat melkein kaikkiin pitäjän toimikuntiin.

Niemet lahjoittivat varat kaminoiden hankkimista varten. Kirkko oli nimittäin 1900-luvun alkuvuosiin asti ilman lämmitysmahdollisuutta. Hautaa ympäröivät satavuotiaat pihtakuuset.

Risti, jossa teksti jalassa.

[Mikkolan vanhaemäntä Helena Antintytär](#), Antti Mikkolan anoppi.

Helenan veli oli Messukylän kuuluisa kirkkoherra [Josef Grönberg](#). Siihen aikaan Tampere oli Messukylän kappeli. Kappeli ei voinut itsenäistyä ennen kuin kirkkoherra kuoli. Grönberg kuoli 90-vuotiaana v 1903. 65 vuotta pappina!

Tampereella sanonta kuului: ”Tampere itsenäistyy, JOS Grönberg kuolee”.

Voimakastahtoinen. Aloitti usein saarnan näin: ”Taas on Takahuhdissa tapeltu ja Vehmaisissa tehty huorin. Minä jätän teidät kaikki saatanalle”.

Helena Mikkolan ja miehensä Aatamin poika Karl Gustaf s 1830 oli myöskin pappi. Grönberg. Hän toimi Lappajärvellä kappalaisena.

Pitäjänsuutari [Karl Hellén](#) ja vaimonsa Saara.

[Enckell äiti ja tytär](#). Collegierådinnan Adolfina Kristina Enckell, kapteenin leski.

Vuonna 1822 avioituivat Ulvilassa luutnantti CG Enckell ja demoiselle CA Lebell. Asuneet Vaasassakin.

Harvinainen muistomerkki.

Maanmittari [K D \(Kasimir Dionysius\) Sinervä](#) syntyi Teivaalan Marttalan torpassa, maanm.auskultantti 1908, muutti Tampereelle 1913, kuoli Urjalassa 1937. Isä wäapeli Kasper Sjöstedt, myöhemmin Sinervä.

[Heikki Toikkonen](#), Pohjankylän Pietilä. Heikin isä, Kurun Toikon kauppias Antti Toikkonen osti v 1868 Pohjankylän Pietilän ja Viinikan tilat. Vuonna 1893 omistus siirtyi pojalle Heikille. Heikin poika [Juuse](#) seuraava isäntä. Kurun vanhalla hautausmaalla on isä Antti, kauppias Toikosta. Juusen vaimo Saima oli viimeinen omaa sukua Hempura.

[Arvid Hempura](#) lahjoitti harmoonin Pengonpohjan kyläkirkkoon tyttärensä Marian kuoleman yhteydessä. Arvidin isä [Dominikus](#) tuli Ruoveden Nenoselta vävyksi Hempuralle.

[Intti](#) ja [Tyrkkö](#), muita Pengonpohjan talollisia.

[Tahlo](#) Pohjankylän Kuljulta. Pohjankylä liitettiin v 1954 Ylöjärveen kuultuaan sitä ennen Teiskoon.

Anttila, [Heikkilä](#) ja Erkkilä muodostivat vuoteen 1805 yhtenäisen Kuljun tilan, joka siihen aikaan kuului Teiskoon, vuodesta 1954 Ylöjärveen.

[Ihamuotila](#) Suojasten omistajia.

[Lindberg Karl](#), s Pirkkalassa 1818, muurarimestari, kestikievarin pitäjä Loilan tilalla. Poika tehtailija [Karl Gustaf Linberg](#) s 1847 mv Hounilla Lempiäniemessä, sitten Tampereelle 1875. Osti kattokruunun kirkkoon. Vaimo Gustava Hämeenkyröstä.

[Efraim Martin](#), s 1814 Teiskossa, suutari, kiertokoulun opettaja, kuntakokouksen puheenjohtaja, kirkon isäntänä 30 vuotta. Yleensä kirkkoväärtinä oli joku talon isännistä. Efraim Martin oli poikkeus. Ei ollut käynyt itse koulua, mutta itseoppineena toimi kiertokoulun opettajana. Kunta oli jaettu 7 kiertokoulupiiriin. Koulua käytiin 4-6 viikkoa kerralla jonkun talon pirtissä. Aineet: Lukeminen, kirjoitus, laskenta, laulu.

Martinin pirut. Martinin väitettiin järjestäneen kummituksia taloonsa, jotta hän saisi ihmisiä taloonsa kyläilemään ja voisi myydä heille viinaa. Todistajien lausunnon ansiosta Martin vapautettiin syytteestä. Muun muassa kanttori Lindén todisti Martinin puolesta. Hänen mielestään tapahtumat olivat niin outoja, ettei niitä oltu voitu järjestää.

Efraim vihittiin Teiskossa v 1839 Eva Charlotta Liliuksen kanssa, s Kangasalla 1809. Muuttivat Teiskosta 1842.

Lielahden kartano [Stjernwall](#), Teivaala [von Knorring](#)

Kaksi pientä valkoista ristiä. Niemen sahan hoitaja Johan Bernhard [Berlin](#) ja vaimonsa Emelie Reiman menettivät yksivuotiaat lapsensa Konrad ja Elna 1898 ja -99. Muuttivat 1900 Merikarvialle.

1868 muutti Hämeenlinnasta Räikälle [Bernhard Hartwall](#), 1872 Helsingistä Kristian Liljeström, 1877 majuri Jonas Palander Koivistolta.

1881 muutti Elimäeltä Räikälle ev.luutn. [Theodor Ulrik af Forselles](#) ja hänen vaimonsa Selma Cronstedt.

Poika Karl Johan toi venäläisen vaimonsa Vera Juganoffin ja myöhemmin 1897 toisen vaimonsa ja yhteiset lapset, Rigassa syntyneet. Muutti Espooseen 1915.

Yksi veli muutti Amerikkaan.

Viimeiset yksityiset Räikän omistajat. Omistivat myöskin Loilan ja Siukolan.

Räikän fröökynät: Elisabeth Charlotta Antonia, Aina Hedvig Fredrika, Karin Ulrika Gabriella. Heiltä Ylöjärven kunta osti vuonna 1932 Räikän, Loilan ja Siukolan tilat. Pinta-ala 435 ha.

Ylöjärven ensimmäinen kanttori [Jaakko Wallén](#) (Jacobus Josephsson), s Vähä Tahlo 1784. Vaimo Sophia Lovisa Tahlo s 1787. Wallénit kirkonkirjoissa Lindbergin torpan mailla.

[Karl Fritiof Lindell](#) s 1841 Tampere, asui Äijälässä, toimi kanttorina kuolemaansa saakka, kaivoi myös hautoja lisätulojen saamiseksi. Vaimo Amanda Ikaalisista. Lindellin pojat Linnavuoria (Hjalmar Linnavuori säveltäjä, Frans lukkari)

[Jaakko Saarinen](#) tuli kanttoriksi Lindellin jälkeen. Hän perusti ensimmäisen kirkkokuoron Ylöjärvelle ja toimi ensimmäisen säästöpankin sivutoimisena johtajana. Saarisen aikana työväenliike oli vahvistunut Ylöjärvellä. Niinpä hän joutui omasta pussistaan maksamaan urkujen polkijan palkan, kun tästä ei oltu erikseen sovittu seurakunnan kanssa.

[Juho Oksanen](#) toimi kaupanhoitajana Urkonmäessä Pietilän perustamassa kaupassa. Hän perusti muutaman vuoden jälkeen kaupan Pietilän ja Suojasen väliin, meni Pietilän tyttären kanssa naimisiin ja myi vuonna 1929 osuuskaupan Tuotannolle ja osti Laadun tilan leskeksi jääneeltä tyttäreltään.

[Helge Sälli](#) kirkon isäntä ja taloudellisen jaoston puheenjohtaja. Tehnyt paljon työtä seurakunnan eteen.

Kaunis, erilainen hautakivi: [Herman ja Hilda Tamminen](#). Myllärillä myllynkivi.

[Nykympolven kiitos](#)

[Muualle haudattujen muistomerkki](#)

[Unohdetuille vainajille](#)

[Karjalan vainajien muistomerkki](#)

Vanha hautausmaa n 2,2ha, uusi osa n 1,0ha, laajennusosa 2,2ha. Koko hautausmaa huoltoalueineen n 7ha.

Seurakunnan väkiluku oli vuonna

1540	n. 300
1740	n. 300 (1660-luvun nälkävuodet, isoviha!)
1840	1682
1940	4640

Suurjakoon asti Ylöjärven kylässä talot olivat pareittain Keijärven läheisyydessä: Pappilanniemessä Mikkola ja Äijälä, pohjoisempana Siukola ja Loila, Räikkä ja Pietilä, Suojanen.